Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Kristýna Dubocage

GLOSÁŘE: DŮLEŽITÁ SOUČÁST TLUMOČNICKÉ PŘÍPRAVY

(GLOSSARIES: AN IMPORTANT PART OF INTERPRETER PREPARATION)

UK FF ÚTRL, září 2024

Diplomová práce Bc. Kristýny Dubocage má charakter teoreticko-empirické studie, jež se zabývá přípravou studentů tlumočnických oborů na výuku konsekutivního a simultánního tlumočení a profesionálních tlumočníků na tlumočnické zakázky, zejména pak tvorbou glosářů, jako výstupem z této tlumočnické přípravy. Cílem bylo jednak zprostředkovat přehled dosavadních teoretických poznatků, ale i empirických prací, zkoumajících tlumočnickou přípravu a glosáře, a provést komplexní dotazníkové šetření, které mělo tyto poznatky ověřit a podat jasný obraz o tom, jak se tlumočníci připravují na zakázky, jak vypadají jejich glosáře a jak (zda) se v tomto liší od studentů. S návrhem zpracovat právě problematiku přípravy na tlumočení a konkrétně glosářů přišla sama diplomantka a je to první diplomová práce tohoto druhu na Ústavu translatologie (ÚTRL) FF UK.

Diplomová práce (DP) má 109 stran (+ 6 příloh: 4 excelové tabulky s odpověďmi z dotazníků: studenti ÚTRL, studenti ze zahraničních univerzit, profesionální tlumočníci z České republiky a profesionální tlumočníci ze zahraničí, dále ukázka AI vygenerovaného glosáře v InterpretBank a také ukázka automatické extrakce v InterpretBank). Diplomová práce je rozdělena, kromě Úvodu a Závěru, do dvou základních částí - teoretické a empirické - a dále do několika hlavních kapitol a velkého počtu podkapitol a oddílů. Teoretická a empirická část diplomové práce jsou rozsahem téměř vyrovnané a DP svojí délkou značně přesahuje požadavky stanovené pro magisterské závěrečné práce.

Nejprve diplomantka v *Teoretické* části (s. 10-44) srozumitelně, jasně, v logickém sledu a s odkazy na hlavní zahraniční zdroje a publikace (např. Herbert, Gile, Moser-Mercer, Lederer, Gillies, Scaglioni, Fantinuoli, web AIIC či DG SCIC, KCI atd.) v kapitole *Tlumočnická příprava* (s. 10-20) podává přehled dosavadních poznatků o tlumočnické přípravě. Uvádí typologii přípravy z různých perspektiv (např. z hlediska času: dlouhodobá příprava, předběžná příprava, příprava na poslední chvíli; z hlediska povahy přípravy: tematická příprava x terminologická příprava x situační příprava; i podle typů akcí a typu tlumočení - přičemž zde vychází zejména z D. Gila). V kapitole 2.2. *Glosáře* (s. 21-25) se zaměřuje detailněji právě na tlumočnické glosáře a jejich různé formy a podoby. Mimo jiné zmiňuje i studentské glosáře na ÚTRL FF UK a také jak by mohla vypadat výuka tlumočnické přípravy a tvorby glosářů. Poté v kapitole *2.3. Využití CAI nástrojů pro tvorbu glosářů* (s. 26-38) představuje podrobně jednotlivé dostupné nástroje pro tvorbu tlumočnických glosářů (CAI nástroje, InterpretBank a Interpreter´s Help) a nástroje pro extrakci terminologie (One Click Termes), která sama také testuje. V kapitole 2 *2.4. Přehled vybraných výzkumných prací na téma tlumočnické přípravy* (s. 39-44) zmiňuje, že tlumočnická příprava je zatím předmětem relativně malého množství studií, a to především až v posledních letech. Definuje tři hlavní akademická centra, která se studiu tlumočnické přípravy věnují především (Španělsko, Čína a Taiwan a Německo). Převažujícími postupy

jsou dle diplomantky v této oblasti dotazníková šetření a experimentální výzkum. Konkrétně zde uvádí jednotlivé autory či autorské týmy a základní charakteristiky jejich výzkumu. Zde by možná bývalo vhodné pokusit se seskupit tyto publikace dle výše uvedených akademických center, či uvést akademickou příslušnost autorů, jelikož čtenář může být poněkud zmaten, odkud zmiňovaní badatelé vlastně pocházejí. Na základě všech těchto uvedených typologií, pojetí či vnímání zpracování a využití glosářů tlumočníka si diplomantka postupně připravuje půdu pro svůj vlastní praktický výzkum, který prezentuje v *Empirické* části (s. 45-101).

Nejdříve diplomantka představuje východiska svého výzkumu, jeho cíle a výzkumné otázky. Jejím cílem bylo provést komplexní průzkum postupů tlumočníků ale i studentů tlumočení, na jehož základě by bylo možné formulovat obecněji platné závěry. Klade si čtyři výzkumné otázky (s. 45), na něž se snaží pomocí svého dotazníkového šetření získat odpověď. Velmi precizně popisuje celou metodologii výzkumu, přípravu dotazníků, (pracuje se 4 verzemi dotazníků – dva v češtině: pro studenty a čerstvé absolventy ÚTRL, tlumočníky na českém trhu, a dva v angličtině – pro studenty zahraničních univerzit a zahraniční tlumočníky. Celkem získala odpovědi od 131 respondentů všech kategorií (viz s. 48-49). Vše ilustruje zde i dále v celé praktické části přehlednými grafy a srozumitelnými tabulkami. Diplomantka postupně komentuje provedený výzkum, výsledky a provádí analýzu získaných dat (s. 53-101). Analýzu dělí do několika bloků: příprava na tlumočení (získávání dovedností spojené s přípravou na tlumočení) a zde srovnává české a zahraniční studenty a české a zahraniční tlumočníky). Sama diplomantka uvádí, že někdy se i odpovědi studentů ze stejné a zahraniční univerzity rozporovaly (např. v souvislosti s existencí či neexistencí speciálních kurzů či seminářů věnovaných přípravě glosářů). Dále ji zajímal faktor času v přípravě i s ohledem na druh tlumočení a komunikativní situaci, jazyk přípravy, proměny tlumočnické přípravy, tematická a terminologická příprava, podklady na přípravu, prezentace ppt, napsané projevy, dokumenty k jednání, nástroje na přípravu, druhy slovníků a encyklopedií či dalších zdrojů k přípravě, internetové články, korpusy, automatické překladače, ChatGPT. Podrobněji se v dotaznících věnuje opět právě i glosářům a jejich tvorbě, podobě, sdílení a využití v průběhu tlumočení. Dotazuje se i na nástroje CAI (viz teoretická část DP). V *Diskusi* (s. 98-101) shrnuje hlavní poznatky, které prezentuje formou jasných a logicky vystavěných odpovědí na své čtyři výzkumné otázky, přičemž vždy srovnává tlumočníky a studenty tlumočení.

Diplomantka sebekriticky přiznává, že metoda dotazníkového šetření použitá v této DP má i svá úskalí – získané informace se zakládají na subjektivním hodnocení respondentů a není možné ověřit jejich pravdivost. Přichází proto současně s velmi zajímavými návrhy možného budoucího experimentálního výzkumu v této oblasti (S. 100).

Výsledky dotazníkového šetření, doplněné přehlednými grafy, jakož i čistě provedená analýza jednotlivých odpovědí a následná diskuse tak zcela jistě představují velmi vhodný základ pro další výzkum v této oblasti.

V průběhu obhajoby by diplomantka se mohla zamyslet a odpovědět na otázku, jak sama vnímá tu skutečnost, že v dotaznících v odpovědích studentů či čerstvých absolventů nikdo (?) nezmínil, že na ÚTRL existuje jednosemestrální povinně volitelný kurz „*Konferenční teorie a praxe*“, v jehož rámci se věnuje velká pozornost jak přípravě na tlumočení s využitím různých nástrojů a podkladů, spolupráci tlumočníků, ale i novým technologiím, tvorbě glosářů, studenti sami připravují prezentace k modelovým situacím a jsou zváni i tlumočníci z praxe (absolventi ÚTRL), kteří se dělí se svými zkušenostmi a radí studentům, jak se nejlépe připravovat, co požadovat od klientů za podklady a materiály atd.

K obsahové stránce nemám žádné další připomínky, práce je velmi přehledně a logicky strukturovaná a celá dotazníková analýza a následná diskuse je výborně postavená a zpracovaná. Pokud jde o jazykovou či formální stránku, vyskytlo se zde minimum překlepů či nesprávných koncovek (viz vyznačeno v papírovém pomocném výtisku). Na několika místech jsou pravděpodobně uvedena poněkud zavádějící čísla? (s. 53 dole : 16 z 25 studentů ÚTRL x s. 54 nahoře: 10 z 15 studentů ÚTRL). Možná by bývalo zajímavé a přínosné srovnávat nejenom zahraniční studenty s tlumočníky, ale i české studenty s tlumočníky? Na s. 101 je zmíněná pouze B. Prandi, za zmínku by jistě stál i Josh Goldsmith či Bart Defrancq či C.Fantinuoli, kteří se tomuto tématu rovněž věnují. V bibliografii u Ingrid Kurz není uveden rok vydání. – v textu na s. 63 ano.

Práce Kristýny Dubocage splňuje všechny náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná poctivě, samostatně, kultivovaným jazykem, a přináší řadu zajímavých a užitečných poznatků zejména pro oblast didaktiky tlumočení, konkrétně pro přípravu budoucích konferenčních tlumočníků na jednotlivé tlumočnické semináře a následně na tlumočnické akce v průběhu jejich profesionální kariéry i (především) s pomocí CAI. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že velmi dobře nastudovala příslušnou odbornou literaturu, technologické inovace a elektronické nástroje (online aplikace – softwary, platformy, databáze, glosáře, Chat GPT atd.), že s touto literaturou i s moderními technologiemi dovede sama velmi dobře pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky získané z rozsáhlého dotazníkového šetření samostatně utřídit, předložit a systematizovat.

Navrhuji diplomantce, aby zvážila, zda by po drobných obsahových a formálních úpravách a doplněních nechtěla předložit tuto svoji práci jako práci rigorózní.

Diplomovou práci **Bc. Kristýny Dubocage** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **výborně.** O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Praha 05. 09. 2024

Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK